POVILAS PEČELIŪNAS
1928 05 17–1990 02 23

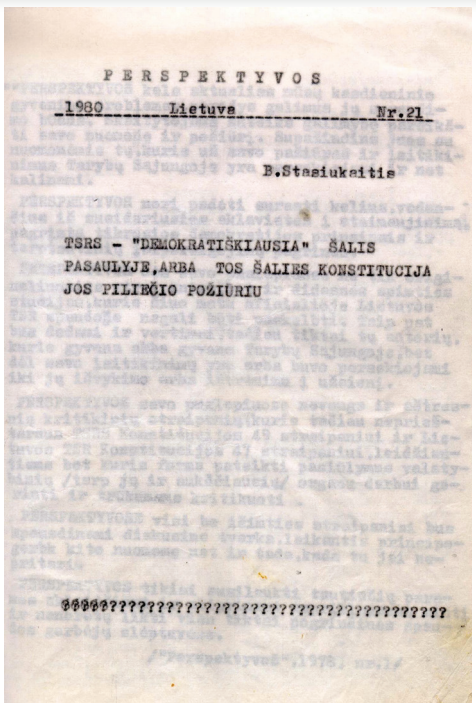

PERSPEKTYVOS

1980 Lietuva Nr.21

B.Staziukaitis

TSRS - "DEMOKRATIŠKIAUSIA" ŠALIS PASAULYJE,ARBA TOS ŠALIES KONSTITUCIJA JOS PILIEČIO POŽIŪRIU

Vytauto Skuodžio leisto pogrindžio leidinio „Perspektyvos“ viršelis. *Iš Genocido aukų muziejaus rinkinių*

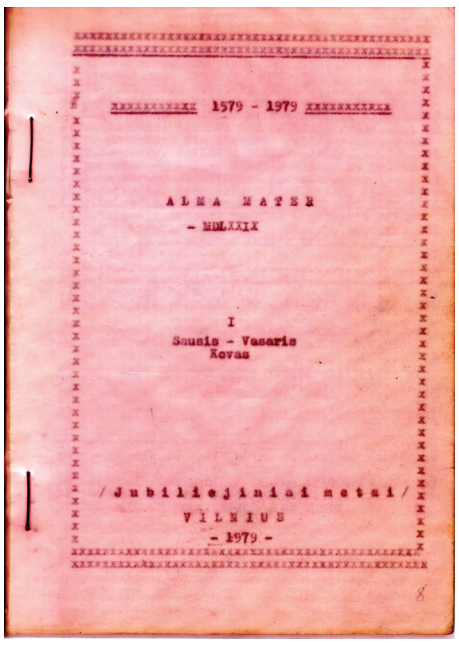

1579 - 1979

ALMA MATER

- MDLXXIX

I

Sausis - Vasaris

Kovas

/Jubiliejiniai metai/

VILNIUS

- 1979 -

Pogrindžio leidinio „Alma Mater“ viršelis. *Iš Genocido aukų muziejaus rinkinių*

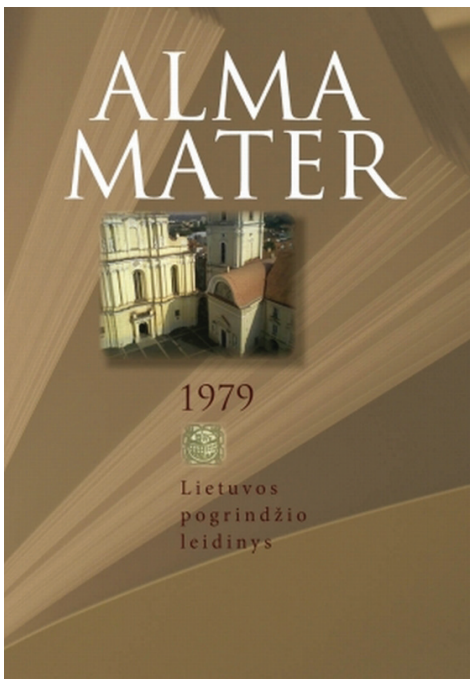

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro 2009 m. išleisto pogrindžio leidinio „Alma Mater“ (keturių žurnalo numerių) viršelis

Povilas Pečeliūnas gimė 1928 m. gegužės 17 d. Panevėžio aps. Ramygalos vls. Kuršių k. 1952 m. baigė lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus universitete.

Po universiteto baigimo metus dirbo mokytoju Skuode, vėliau – įvairiose bendrojo lavinimo mokyklose Vilniuje. Dirbdamas sostinėje įsitraukė į pogrindžio spaudos leidybą: A. Vientauto slapyvardžiu rašė „Perspektyvoms“, bendradarbiavo „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikoje“, kartu su Vytautu Skuodžiu 1979 m. savilaida išleido Alfonso Andriukaičio atsiminimus „Bausmė be nusikaltimo“ ir kt.

1979 m., švenčiant Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejų, P. Pečeliūnas nelegaliai išleido pirmąjį žurnalo „Alma Mater“ numerį. Jame aprašė apgailėtiną Vilniaus universiteto bei kitų mokslo įstaigų padėtį okupuotoje Lietuvoje. Planavo, kad žurnalas laikysis tautinės demokratinės krypties, jame bus spausdinami filosofiniai, teologiniai straipsniai, atsispindės tautinė kultūra ir menas. Tai turėjo skatinti visuomenę mąstyti, ugdyti tautinę savimonę, laisvės troškimą. Iš viso išleido keturis „Alma Mater“ numerius. Kiekvieną kartą P. Pečeliūnas parengdavo ir tarp savo pažįstamų išplatindavo apie dešimt rašomąja mašinėle spausdintų egzempliorių. Beveik visi numeriai, išskyrus 2-ąjį, pasiekė JAV. Žurnale buvo spausdinami sovietų uždraustų lietuvių filosofų A. Maceinos, J. Girniaus veikalų fragmentai, nagrinėjamos Molotovo–Ribentropo pakto pasirašymo 1939 m. peripetijos, kitos politinio ir visuomeninio gyvenimo aktualijos. Daugumą straipsnių rašydavo pats V. Audronio, S. Vainoro, F. Galvydžio ir kitais slapyvardžiais. Buvo rengiamasi leisti ir akademiniam jaunimui skirtą leidinį, įrengti pogrindžio spaustuvę, tačiau šių planų nespėjo įgyvendinti.

1979 m. lapkričio 24 d. ir 1980 m. sausio 9 d. P. Pečeliūno bute KGB atliko kratas, o jį patį suėmė. Tardymai užtruko beveik metus, prie jo bylos buvo prijunta ir „Perspektyvų“ leidėjų V. Skuodžio bei Gintauto Iešmanto byla. Teismas prasidėjo tik 1980 m. gruodžio mėn. Bylą sudarė 24 tomai medžiagos. P. Pečeliūnui buvo skirti 3 metai laisvės atėmimo ir 5 metai tremties. Kalėjo jis Permės-35 lageryje, o ištremtas buvo į Igrimo gyvenvietę Tiumenės sr.

Į Lietuvą P. Pečeliūnas grįžo 1987 m. spalio mėn. ir iškart įsitraukė į politinę veiklą. 1988 m. organizavo pirmąjį viešą Vasario 16-osios minėjimą Katedros aikštėje, aktyviai rūpinosi kitų politinių kalinių išlaisvinimu, įkūrė Politinių kalinių gelbėjimo komitetą ir tapo jo pirmininku. Kartu su bendražygiais, reikalaudamas išlaisvinti tebekalinamus politinius kalinius ir tremtinius, organizavo bado streiką dab. Katedros aikštėje. Aktyviai dalyvavo atkuriant Lietuvos demokratų partiją, buvo šios partijos idėjiniu vadovu ir vienu lyderių, partijos tarybos prezidiumo narys. P. Pečeliūnas taip pat aktyviai dirbo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Vilniaus miesto taryboje, svečio teisėmis dalyvaudavo Lietuvos SSR Aukščiausiosios Tarybos sesijose. 1990 m. P. Pečeliūnas kandidatavo į Aukščiausiąją Tarybą, tačiau rinkimų nebesulaukė: vasario 23-iąją, dieną prieš rinkimus, mirė.

P. Pečeliūnas buvo eruditas, bibliofilas, bendravo su daugeliu to meto intelektualų, rašė eilėraščius, romanus, apsakymus, filosofinius apmąstymus, publicistiką. Tačiau jo kūrybinis palikimas taip ir liko nesutvarkytas. Tik 1993 m., jau po jo mirties, buvo išleista pirmoji P. Pečeliūno kūrybos knyga – eilėraščių rinktinė „Paparčio žiedas“.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. vasario 1 d. dekretu P. Pečeliūnas apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžius) (po mirties).

LGGRTC informacija